

گزارش

واکنش رسانه‌های خارجی
به آیین باشکوه تشییع رهبر شهید انقلاب اسلامی؛

روایتی از «تشییع قرن»

مراسم باشکوه و میلیونی تشییع پیکر آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، رهبر شهید انقلاب اسلامی و اعضای خانواده ایشان که در پی حمله هوایی آمریکا و اسرائیل در نهم اسفند به شهادت رسیدند، هفته گذشته به یکی از پرمخاطب‌ترین رویدادهای رسانه‌ای جهان تبدیل شد. رسانه‌های معتبر بین‌المللی از جمله آسوشیئدپرس، گاردین، روتیزر، سی‌ان‌ان، بی‌بی‌سی و فاینشالتایمز، با پوشش گسترده این آیین، آن را رویدادی کم‌نظیر و تاریخی ارزیابی کردند و بسیاری از تحلیلگران و کاربران شبکه‌های اجتماعی، این مراسم را «تشییع قرن» نامیدند.

ابعاد کم‌نظیر حضور مردم در آیین تشییع

گزارش‌های میدانی خبرنگاران خارجی که به طور مستقیم در تهران و دیگر شهرها حضور داشتند، حاکی از ازدحام جمعیتی بی‌سابقه بود. فاینشالتایمز در گزارشی نوشت که شرکت میلیون‌ها نفر در این راهپیمایی، آن را در زمره بزرگ‌ترین مراسم‌های تشییع در تاریخ مدرن قرار داده است. خبرنگار ارشد بین‌المللی سی‌ان‌ان، فردریک پلیتکن، با انتشار ویدئویی از مصلای بزرگ تهران، برآورد مقامات ایرانی را مبنی بر حضور میلیون‌ها نفر برای ادای آخرین احترام بازتآب داد. مکس بلومنثال، روزنامه‌نگار آمریکایی و سردبیر وب‌سایت The Grayzone که شخصا در این مراسم حضور داشت، تاریخ «تشییع و توصیف و تأکید کرد که تصاویر و ویدئوها به‌نهایتی قادر به انتقال عظمت این صحنه نیستند.

ماریو نوفل، فعال رسانه‌ای استرالیایی-لبنانی، با اشاره به حضور ده‌ها هزار نفری پیش از آغاز رسمی مراسم در مصلای تهران، نوشت که انتظار می‌رود بیش از ۱۰ میلیون نفر در این آیین شرکت کنند و هیئت‌هایی از بیش از صد کشور در آن حضور داشته باشند. این حضور گسترده که برخی منابع آن را بین ۱۲ تا ۲۰ میلیون نفر تخمین زدند، نه‌تنها در تهران بلکه در شهرهای قم، نجف، کربلا و مشهد نیز تکرار شد و صحنه‌هایی از یکپارچگی و سوگ ملی را به تصویر کشید.

بازتاب در رسانه‌های منطقه‌ای و جهانی؛ روایت «تشییع قرن»

رسانه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی با تعابیر و عناوین مختلفی به پوشش این رویداد پرداختند. روزنامه لبنانی «الاجبار» به‌کارگیری عبارت «تشییع قرن» در تیتز خود، بر ابعاد گسترده حضور مقامات ارشد کشورهای مختلف در تهران تأکید کرد. روزنامه سعودی «الشرق الاوسط» نیز صفحه اول خود را به حضور شخصیت‌های برجسته‌ای مانند «میتری مدودف، معاون شورای امنیت روسیه، و شهباز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، در این مراسم اختصاص داد.

شبکه «فرانس ۲۴» از دحام جمعیت در خیابان‌ها را «دریایی عظیم از عزاداران» توصیف کرد و خبرنگاری «راشاتودی» (RT) نیز نوشت که تهران در روز تشییع «فراتر از ظرفیت» خود پر شده بود. خبرگزاری «روتیتز» با پوشش ابعاد سیاسی این رویداد، بر شعارهای گسترده حاضران در مراسم برای انتقام از هربران آمریکا و اسرائیل تأکید کرد. شبکه «سی‌ان‌ان» نیز با اشاره به فضای سوگواری، به شعارهای «مرگ بر آمریکا» و «مرگ بر اسرائیل» که در میان جمعیت طنین‌انداز شد، پرداخت.

پوشش خبری این رویداد بسیار گسترده بود؛ به گونه‌ای که طبق گزارش کمیته برگزاری مراسم در عراق، نزدیک به چهارهزار و ۳۰۰ خبرنگار از سراسر جهان برای پوشش این آیین در نجف حضور یافتند که شامل حدود هزار خبرنگار بین‌المللی می‌شد.

واکنش در فضای مجازی؛ روایتی از همبستگی و ناامیدی از روایت‌های غربی

شیکه اجتماعی ایکس به یکی از مهم‌ترین زمینه‌های بازتاب احساسات و روایت‌های میدانی از این مراسم تبدیل شد. خبرنگارانی مانند «اناس مالک» (خبرنگار پاکستانی) و «کلا والش» (خبرنگار آمریکایی) با انتشار ویدئوهایی از مصلای تهران، بر ابعاد عاطفی و هویتی این رویداد تأکید کردند. والش در توییته نوشت که این مراسم با توجه به عشق و اندوه عمیق مردم، به یکی از بزرگ‌ترین آیین‌های تشییع در تاریخ جهان تبدیل خواهد شد.

در کنار این روایت‌های میدانی، کاربران و تحلیلگران سیاسی با انتشار پیام‌هایی آمیخته با اندوه و ادای احترام، واکنش نشان دادند. اما نکته تامل‌برانگیز، واکنش طیف وسیعی از کاربران غیرایرانی بود که این حضور عظیم را نشانه‌ای از خطای محاسباتی غرب درباره افکار عمومی ایران دانستند. گلن دیمین، دانشمند علوم سیاسی نروژی، این حضور گسترده را نشانه‌ای از «مقاومت ملی» و خطای فاحش سیاست‌گذاران غربی در برآورد محبوبیت نظام جمهوری اسلامی ایران ارزیابی کرد. سوزان ابوالهوا، نویسنده فلسطینی-آمریکایی، با اشاره به این رویداد، در توییته نوشت که روایت رسانه‌های آمریکایی درمورد نفرت ایرانیان از رهبر خود، با حضور ۱۲ تا ۱۵ میلیون نفری مردم در این مراسم، به طور کامل رد شد. «ماریو نوفل» نیز با ابراز شگفتی از گستردگی جمعیت، نوشت: «بعد از دیدن وسعت مراسم تشییع آیت‌الله خامنه‌ای، احساس می‌کنم درباره ایران به من دروغ گفته‌اند». این واکنش‌ها نشان‌دهنده تأثیر عمیق تصاویر اسرالی از تهران بر افکار عمومی بین‌المللی و ایجاد چالشی جدی برای روایت‌های غالب رسانه‌های خارجی بود.

پیام‌های سیاسی و بین‌المللی یک آیین تاریخی

تحلیلگران بین‌المللی، ابعاد این مراسم را صرفا یک آیین سوگواری تلقی نکردند و آن را رویدادی سرشار از پیام‌های سیاسی و ژئوپلیتیکی ارزیابی کردند. بی‌بی‌سی با اشاره به فضای «با دقت طراحی‌شده» این مراسم، آن را رویدادی «به‌شدت سیاسی» خواند که هدف آن ارسال پیام قدرت و مقاومت از سوی رهبران جدید ایران به دشمنان داخلی و خارجی بود. روزنامه گاردین نیز اذعان کرد که این راهپیمایی نشان داد «ایران همچنان یک خط قرمز اصلی برای مردم خود باقی مانده است».
از سوی دیگر، خبرگزاری «تسنیم» به نقل از مقامات ایرانی، از دعوت حدود ۴۰۰ ویلاک‌نویس و تأثیرگذار خارجی برای پوشش این رویداد خبر داد که با هدف «ارائه تصویری درست و واقعی» از مراسم و ختنی‌سازی «جنگ رسانه‌ای غرب» انجام شده بود. این رویکرد نشان از اهمیت راهبردی جنگ روایت‌ها در عصر رسانه‌های نوین دارد.

در نهایت، برگزاری باشکوه این مراسم در ایران، سپس در عراق و مجدد در مشهد نشان‌نده پیوندهای عمیق مذهبی، تاریخی و سیاسی ایران با کشورهای منطقه و نفوذ معنوی رهبر شهید در میان ملت‌های مسلمان بود. رسانه‌هایی مانند «گامپاس» و «سان» مازنی و «بانکوک‌پست» تایلدن نیز با پوشش گسترده این آیین، بر ابعاد بین‌المللی و منطقه‌ای آن تأکید کردند و آن را به‌عنوان یک «همه‌پرسی بزرگ» برای نظام جمهوری اسلامی ایران به تصویر کشیدند. حضور میلیونی مردم، واکنش‌های احساسی و تحلیل‌های سیاسی برجای‌مانده، این رویداد را به یکی از نقاط عطف تاریخ معاصر ایران و منطقه تبدیل کرد.

«(شرق)» گزارش می‌دهد:

مراسم وداع، تشییع و تدفین رهبر شهید انقلاب از تهران تا قم، نجف، کربلا و مشهد

روایت یک وداع میلیونی

شرق: مراسم وداع، تشییع و تدفین رهبر شهید انقلاب اسلامی در هفته‌ای که گذشت، فراتر از یک آیین سوگواری، به رخدادی چندوجهی

با ابعاد سیاسی، اجتماعی و دیپلماتیک تبدیل شد؛ رخدادی که می‌توان آن را یکی از مهم‌ترین تصاویر از سرمایه اجتماعی و ظرفیت بسیج عمومی در سال‌های اخیر ارزیابی کرد. تداوم این مراسم از تهران تا قم، نجف، کربلا و مشهد، با حضور گسترده مردم و استقبال چشمگیر هیئت‌های خارجی نشان داد این رویداد تنها در چارچوب مرزهای ایران قابل تحلیل نیست، بلکه در سطح منطقه نیز بازتابی معنادار یافته است. در عرصه داخلی، حضور میلیونی مردم در شهرهای مختلف، بیانگر آن بود که در کنار مؤلفه‌های سخت قدرت همچون توان دفاعی و بازدارندگی نظامی، جمهوری اسلامی همچنان از ظرفیت قابل توجهی برای بسیج اجتماعی برخوردار است. در ادبیات روابط بین‌الملل، چنین سرمایه‌ای بخشی از قدرت ملی محسوب می‌شود و می‌تواند در محاسبات بازیگران خارجی تأثیرگذار باشد. از سوی دیگر، حضور ده‌ها هیئت رسمی، رؤسای جمهور، نخست‌وزیران، رؤسای مجالس و مقامات بلندپایه از کشورهای مختلف، نشان داد که ایران، حتی در شرایط پیچیده امنیتی و پس از جنگ اخیر، همچنان جایگاهی مهم در معادلات منطقه‌ای دارد. ترکیب این حضور بین‌المللی با مشارکت گسترده مردمی، تصویری از پیوند میان مشروعیت داخلی و وزن دیپلماتیک ایران ارائه کرد؛ پیوندی که می‌تواند در آینده به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اثرگذار در معادلات سیاسی و امنیتی منطقه مورد توجه تصمیم‌گیران قرار گیرد.

و همسایه منطقه را از اولویت‌های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران می‌دانستند.

وداع و تشییع بی نظیر مردمی در تهران

پس از پایان مراسم رسمی، از روز شنبه ۱۳ تیرماه مصلای امام خمینی (ره) میزان مراسم وداع عمومی شد. از ساعات اولیه باسداد، خیابان‌های اطراف مصلای و ایستگاه‌های مترو با حضور گسترده مردمی که از استان‌های مختلف کشور خود را به تهران رسانده بودند، مملو از جمعیت شد. صف‌های عزاداران از ورودی‌های مختلف مصلای امتداد یافت و مردم با قرانت قرآن، نوحه‌خوانی و قرانت فاتحه، با رهبر شهید وداع کردند. استقبال گسترده مردم موجب شد ستاد برگزاری، زمان مراسم را تا ساعات پایانی شب تمدید کند. این روند در روز یکشنبه نیز ادامه یافت و مصلای برای دومین روز متوالی پذیرای خیل عظیم عزاداران بود. صبح یکشنبه ۱۴ تیرماه، نماز میت بر پیکر حضرت آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای به امامت آیت‌الله جعفر سبحانی، از مراجع تقلید، در مصلای امام خمینی (ره) اقامه شد. در این مراسم، جمعی از مراجع، علما، مسئولان عالی‌رتبه کشور، فرماندهان نظامی و هزاران نفر از مردم حضور داشتند. پس از اقامه نماز، پیکر رهبر شهید برای برگزاری مراسم تشییع آماده شد و ستاد برگزاری، آخرین جزئیات مسیری، تمهیدات ترافیکی، نحوه استقرار نیروهای امدادی و خدمات‌رسان و برنامه انتقال پیکر را اعلام کرد. آیین تشییع روز دوشنبه ۱۵ تیرماه از ساعت شش صبح آغاز شد. با این حال، از ساعات‌های پیش از آغاز رسمی مراسم، مسیره‌ای منتهی به میدان امام حسین(ع)، خیابان انقلاب، میدان انقلاب، خیابان آزادی، میدان آزادی و بزرگراه شهید لشکری در نجف و مملو از عزادارانی بود که برای بدرقه رهبر شهید در محل حاضر شده بودند. پیکر رهبر شهید به همراه پیکر شهیدان سیده‌بشری حسینی‌خامنه‌ای، مصباح‌الهدی باقری، زهرا جدادعادل و زهرا محمدی‌گلیابگانی بر روی خودروی ویژه حمل شهیدان در مسیر تعیین‌شده حرکت کرد. به دلیل حجم بالای جمعیت، خودروی حامل پیکر در چندین نقطه توقف شد تا عزاداران بیشتری امکان وداع داشته باشند. سردار حسن حسن‌زاده، رئیس قرارگاه برگزاری مراسم، در جریان تشییع اعلام کرد به منظور فراهم‌شدن امکان مشاهده پیکر برای جمعیت حاضر، در بخشی از مسیر از بالگرد نیز استفاده خواهد شد. بر همین اساس، پیکر رهبر شهید در ادامه در این مراسم، علاوه بر حضور گسترده مردم، شماری از مقامات ارشد کشور ازجمله مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور، غلامحسین محسنی‌آزاهای، رئیس قوه قضائیه، محمدرضا عارف، معاون اول رئیس‌جمهور، آیت‌الله صادق آملی‌لاریجانی، رئیس مجمع تشخیص مصاحت نظام، سعیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه، سردار اسماعیل آقایی، احمد جنتی، اسحاق جهانگیریی، سیدعباس صالحی، احمد میدری، محمد اسلامی، اسکندر مؤمنی، محسن پاک‌نژاد، احمد دنیامالی، فرزانه صادق، سیدستار هاشمی، سیداحمد خمینی و جمیع دیگری از اعضای هیئت دولت، نمایندگان مجلس، فرماندهان نظامی و مسئولان کشوری حضور داشتند. در طول مسیر تشییع، نیروهای اورژانس، هلال‌احر، آتش‌نشانی، پلیس راهور، نیروهای انتظامی و سایر دستگاه‌های خدمات‌رسان در نقاط مختلف مستقر بودند و مسئولیت تأمین امنیت، مدیریت تردد و خدمات‌امدای را بر عهده داشتند. همچنین ناوگان حمل‌ونقل عمومی با حداکثر ظرفیت ۱۱ ساعت، حوالی ساعت ۱۷ در بزرگراه شهید لشکری به پایان رسید. با پایان آیین تهران، پیکر رهبر شهید برای ادامه مراسم تشییع و وداع به شهر قم منتقل شد تا دومین مرحله این آیین در مسجد مقدس جمکران و حرم حضرت فاطمه معصومه(س) برگزار شود.

قم: دومین ایستگاه بدرقه رهبر شهید

پس از پایان مراسم تشییع در تهران، پیکر حضرت آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، رهبر شهید انقلاب اسلامی، شامگاه دوشنبه ۱۵ تیرماه به شهر قم منتقل شد تا دومین مرحله آیین‌های وداع و تشییع در جوار مسجد مقدس جمکران و حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه(س) برگزار شود؛ مراسمی که صبح سه‌شنبه ۱۶ تیر با حضور گسترده مردم، علما، روحانیون، طلاب و مسئولان آغاز شد و پس از اقامه نماز و تشییع، با انتقال پیکر به عراق ادامه یافت. از نخستین ساعات ابامداد سه‌شنبه، مسیره‌های منتهی به مسجد مقدس جمکران و خیابان‌های اطراف آن شاهد حضور گسترده زائران و عزادارانی بود که از قم و دیگر استان‌های کشور برای شرکت در مراسم وداع، خود را به این شهر رسانده بودند. هم‌زمان، نیروهای انتظامی، اورژانس، هلال‌احمر، آتش‌نشانی و سایر دستگاه‌های خدمات‌رسان در محل مستقر شدند و تمهیدات لازم برای مدیریت جمعیت، تردد و برگزاری مراسم را به اجرا گذاشتند. مراسم رسمی با اقامه نماز بر پیکر رهبر شهید در مسجد مقدس جمکران آغاز شد. این نماز به امامت آیت‌الله عبدالله جوادی‌آملی‌عابدی اقامه شد و جمیع اعضای روحان، علما، استادان حوزه، طلاب، مسئولان و اقشار مختلف مردم در آن حضور یافتند. پس از پایان نماز، پیکر رهبر شهید بر روی خودروی ویژه حمل شهیدان در میان جمعیت عزادار از مسجد مقدس جمکران به سمت حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (س) تشییع شد. در طول مسیر، مردم با این دیدن‌های پرجمع‌های جمهوری اسلامی ایران، تصاویر رهبر شهید و پلاکاردهای عزاداری، با قرانت قرآن،

عکس سیم‌تانی از تیر

اسلامی ایران، دولت عراق، دولت‌های محلی، آستان‌های مقدس علوی، حسینی و عباسی، فرماندهی عملیات مشترک، دستگاه‌های امنیتی و خدماتی برگزار شد تا زمینه برگزاری منظم مراسم فراهم شود. در این چارچوب، کمیته‌های تخصصی متعددی تشکیل و سناریوهای مختلف برای مدیریت جمعیت، ساماندهی حرکت عزاداران، تأمین امنیت مسیره‌ها و ارائه خدمات عمومی تدوین شد. حضور گسترده مردم در آیین‌های وداع، تشییع و تدفین رهبر شهید انقلاب اسلامی در قم، بازتاب آیین‌های مشابه در سایر استان‌ها و شهرها را نشان داد که در ساعات اولیه صبح در مسیر تشییع حضور یافته بودند. در حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (س)، آیین وداع دیگری با حضور زائران، خادمان آستان مقدس، علما و مسئولان برگزار شد. پیکر رهبر شهید پس از ورود به حرم، مورد استقبال مسئولان آستان و شخصیت‌های حوزوی قرار گرفت و زائران با قرانت فاتحه و زیارت‌نامه، با ایشان وداع کردند. در این بخش از مراسم نیز حضور گسترده مردم موجب شد روند انتقال پیکر با آمش و در میان حلقه‌های متعدد انتظامی و خدماتی انجام شود. هم‌زمان با برگزاری مراسم در قم، بازتاب آیین در رسانه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نیز ادامه داشت. شماری از رسانه‌های عربی و غربی- ازجمله الجزیره و الشرق الاوسط با انتشار گزارش‌هایی از حضور گسترده مردم در مسجد جمکران و مسیره‌های تشییع، این مراسم را بازتاب دادند و به ادامه آیین‌های بدرقه در عراق و سپس مشهد اشاره کردند. در پایان مراسم قم، پیکر رهبر شهید برای ادامه آیین‌های وداع به عراق منتقل شد.

عراق و سفری که ۶۹ سال به تأخیر افتاد

پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب اسلامی پس از برگزاری آیین‌های وداع و تشییع در تهران و قم، برای برگزاری مراسم تشییع و زیارت به عراق منتقل شد؛ سفری که با حضور گسترده مردم،

شخصیت‌های مذهبی و مسئولان عراقی در شهرهای مقدس نجف اشرف و کربلا و معلی همراه بود. هم‌زمان با برگزاری آیین‌های تشییع و وداع رهبر شهید انقلاب اسلامی در نجف و کربلا، روایتی از یکی از آرزوهای دیرینه ایشان بار دیگر مورد توجه قرار گرفت، رهبر شهید که ۶۹ سال پیش در دوران جوانی سفری طلبگی به نجف داشت و آرزو می‌کرد در این شهر به تحصیل و زندگی ادامه دهد، هرگز فرصت زیارت دوباره عتبات عالیات را نیافت و در نهایت پس از گذشت نزدیک تا عزاداران بیشتری شاهد وداع در میان بدرقه میلیونی مردم عراق به نجف و کربلا منتقل شد و این دو شهر بار دیگر با نام و خاطره ایشان پیوند خوردند. دراین‌بین دکتر مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری کشورمان، به همراه هیئتی از مقام‌های ارشد نیز سه‌شنبه گذشته برای شرکت در مراسم استقبال از پیکر رهبر شهید انقلاب اسلامی وارد نجف اشرف شد و مورد استقبال رسمی علی فالح الزیدی، نخست‌وزیر عراق، و جمعی از مقامات این کشور قرار گرفت. دولت عراق هم‌زمان با این مراسم، روز چهارشنبه را تعطیل رسمی اعلام کرد. براساس برنامه اعلام‌شده، پیکر رهبر شهید و اعضای خانواده ایشان پس از ورود به نجف اشرف، برای زیارت و طواف به حرم مطهر حضرت المرحومؤمنین علی (ع) منتقل شد. روز چهارشنبه و پنجشنبه، اقامه نماز صبح، مراسم اقامه نماز میت در صحن بارگاه علوی به امامت آیت‌الله سیدمحمدتقی حکیم، روحانی نجفی و از اعضای برجسته خاندان حکیم، برگزار شد و پس از آن، آیین تشییع با حضور تنوه عزاداران از ساعت ۶ صبح به وقت محلی آغاز شد. مسیر تشییع از خیابان کوفه به سمت خیابان نوره‌العشرین و حرم مطهر رضوی علی (ع) تعیین شده بود و سپس کاروان تشییع راهی کربلای معلی شد.

خبرنگار تسنیم از نجف گزارش داد که از ساعات اولیه ابامداد، همه مسیرهای منتهی به این شهر با ازدحام گسترده خودروها و زائرانی همراه بود که از استان‌های مختلف عراق و همچنین دیگر کشورهای برای حضور در این مراسم راهی نجف شده بودند. فضای شهر نیز با نصب پرچم‌های عزا، پلاکاردهای سوگواری و استقرار موبک‌های خدمت‌رسان در مسیرهای اصلی، حال و هوایی متفاوت به خود گرفته بود. موبک‌های مردمی در طول مسیر تشییع با ارائه خدمات رفاهی، پذیرایی واسکان، از عزاداران استقبال می‌کردند. پیش از آغاز مراسم تشییع، در فرودگاه بین‌المللی نجف نیز آیین رسمی استقبال و ادای احترام به پیکر رهبر شهید با حضور مقامات ارشد سیاسی، مذهبی و شخصیت‌های برجسته عراق برگزار شد. هم‌زمان با ورود هوایمای حامل پیکر مطهر، مسئولان عراقی و نمایندگان آستان‌های مقدس نجف و کربلا در مراسم استقبال حضور یافتند. براساس گزارش‌های منتشرشده، اگرچه مراسم تشییع در عراق تنها طی چند ساعت برگزار شد، اما به دلیل گستردگی حضور مردمی، از آن به‌عنوان یکی از رویدادهای کم‌سابقه در تاریخ دو شهر مقدس نجف و کربلا یاد شد. این دو شهر که هر سال میزان میلیون‌ها زائر در مناسبت‌های مذهبی هستند، این بار نیز شاهد حضور گسترده عزادارانی بودند که برای بدرقه رهبر شهید انقلاب اسلامی گرد هم آمده بودند. پس از پایان مراسم نجف، پیکر مطهر رهبر شهید به کربلای معلی منتقل شد. در این شهر نیز آیین تشییع با حضور گسترده مردم برگزار و پیکر ایشان در حرم‌های مطهر امام حسین (ع) و حضرت ابوالفضل العباس (ع) طواف داده شد. با پایان این مراسم، بخش عراقی آیین تشییع و وداع به پایان رسید. خبرگزاری رسمی عراق (واع) به نقل از کمیته عالی برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی مراسم اعلام کرد که براساس برنامه‌های اولیه، جمعه ۱۹ تیرماه ۱۴۰۵ با خاکسپاری پیکر مطهر ایشان در رواق دارالذکر حرم مطهر امام رضا (ع) به پایان رسید. آرام‌گرفتن رهبر شهید در جوار بارگاه ملکوتی حضرت ثامن‌الحجج (ع)، پایان یک سفر تاریخی و چندروزه بود؛ سفری که با حضور گسترده میلیون‌ها نفر از مردم ایران و عراق، جلوه‌ای کم‌نظیر از بدرقه و ادای احترام به رهبر شهید انقلاب اسلامی را رقم زد.

شرق

اسلامی ایران، دولت عراق، دولت‌های محلی، آستان‌های مقدس علوی، حسینی و عباسی، فرماندهی عملیات مشترک، دستگاه‌های امنیتی و خدماتی برگزار شد تا زمینه برگزاری منظم مراسم فراهم شود. در این چارچوب، کمیته‌های تخصصی متعددی تشکیل و سناریوهای مختلف برای مدیریت جمعیت، ساماندهی حرکت عزاداران، تأمین امنیت مسیره‌ها و ارائه خدمات عمومی تدوین شد. حضور گسترده مردم در آیین‌های وداع، تشییع و تدفین رهبر شهید انقلاب اسلامی در قم، بازتاب آیین‌های مشابه در سایر استان‌ها و شهرها را نشان داد که در ساعات اولیه صبح در مسیر تشییع حضور یافته بودند. در حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (س)، آیین وداع دیگری با حضور زائران، خادمان آستان مقدس، علما و مسئولان برگزار شد. پیکر رهبر شهید پس از ورود به حرم، مورد استقبال مسئولان آستان و شخصیت‌های حوزوی قرار گرفت و زائران با قرانت فاتحه و زیارت‌نامه، با ایشان وداع کردند. در این بخش از مراسم نیز حضور گسترده مردم موجب شد روند انتقال پیکر با آمش و در میان حلقه‌های متعدد انتظامی و خدماتی انجام شود. هم‌زمان با برگزاری مراسم در قم، بازتاب آیین در رسانه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی نیز ادامه داشت. شماری از رسانه‌های عربی و غربی- ازجمله الجزیره و الشرق الاوسط با انتشار گزارش‌هایی از حضور گسترده مردم در مسجد جمکران و مسیره‌های تشییع، این مراسم را بازتاب دادند و به ادامه آیین‌های بدرقه در عراق و سپس مشهد اشاره کردند. در پایان مراسم قم، پیکر رهبر شهید برای ادامه آیین‌های وداع به عراق منتقل شد.

آرامش ابدی در جوار بارگاه رضوی

پس از برگزاری آیین‌های وداع و تشییع رهبر شهید انقلاب اسلامی در تهران، قم، نجف اشرف و کربلای معلی، آخرین مرحله این بدرقه تاریخی صبح پنجشنبه ۱۸ تیرماه با ورود پیکر مطهر ایشان به مشهد مقدس آغاز شد. هوایمای حامل پیکر رهبر شهید و اعضای خانواده ایشان در فرودگاه بین‌المللی مشهد، هاشمی‌زاد مشهد به زمین نشستند و مورد استقبال مسئولان خادمان آستان قدس رضوی و مسئولان برگزاری مراسم قرار گرفت. با ورود پیکر رهبر شهید، مشهد حال و هوایی متفاوت به خود گرفت. از ساعات نخست روز، زائران و مجاوران حرم رضوی و مردم عزادار از استان‌های مختلف کشور، به‌ویژه استان‌های شرقی، جنوبی و غربی، خود را به مشهد رساندند تا آخرین آیین بدرقه رهبر شهید انقلاب اسلامی شرکت کنند. دستگاه‌های اجرائی، امدادی، انتظامی و خدماتی استان نیز با پیش‌بینی تمهیدات لازم، مسئولیت ساماندهی جمعیت و ارائه خدمات به عزاداران را برعهده داشتند.

مراسم تشییع از ساعت ۱۴ از خیابان امام رضا (ع) آغاز شد و سیل جمعیت، مسیر منتهی به حرم مطهر رضوی را بر گرفت. حضور گسترده مردم به حدی بود که در بخش‌هایی از مسیر، حرکت خودروی حامل پیکر با دشواری همراه شد. در پی افزایش تراکم جمعیت، خودروی حامل پیکر در محدوده چهارراه دانش از مسیر اصلی حرم و به سمت زمین چمن فرودسی هدایت شد تا ادامه مسیر تا حرم مطهر امام رضا (ع) از طریق بالگرد انجام شود. هم‌زمان با نزدیک‌شدن پیکر مطهر به حرم رضوی، آستان قدس رضوی اطلاعیه‌هایی برای مدیریت حضور زائران صادر کرد. براساس این اطلاعیه‌ها، با توجه به تکمیل ظرفیت حرم، از زائران درخواست شد از ورودهای باب‌الرضا (ع) و باب‌الجواد (ع) استفاده نکنند و امکان اتصال به نماز از مسیره‌های خیابان‌های شیرازی، نواب‌صفوی و طبرسی فراهم شود. همچنین به دلیل ازدحام جمعیت، نماز بر پیکر رهبر شهید علاوه بر صحن پیامبر اعظم(ص)، در دیگر صحن‌ها و خیابان‌های اطراف حرم نیز برگزار شد. پیش از برگزاری مراسم نماز، نماز جماعت مغرب و عشا به امامت آیت‌الله سید احمد علم‌الهدی در صحن پیامبر اعظم (ص) اقامه شد. پس از آن، ساعت ۱۷:۵۳، نماز بر پیکر رهبر شهید انقلاب اسلامی و اعضای خانواده ایشان به امامت آیت‌الله سیدمصطفی خامنه‌ای، فرزند ارشد رهبر شهید، برگزار شد. در صفوف نماز، شخصیت‌های سیاسی و مسئولان عالی‌رتبه کشور ازجمله محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی، حجت‌الاسلام غلامحسین محسنی‌آزاهای، رئیس قوه قضائیه، و حجت‌الاسلام سیدحسن خمینی حضور داشتند. در جریان برگزاری مراسم، برخی رسانه‌ها از اقامه نماز از سوی آیت‌الله العظمی نوری‌همدانی خبر داده بودند، اما دفتر این مرجع تقلید با انتشار اطلاعیه‌ای اعلام کرد که به دلیل شرایط جسمانی، طول مسیر و فراهم‌نشدن امکان سفر، ایشان در مراسم حضور نیافته‌اند و اخبار منتشرشده در این زمینه نادرست بوده است.

پس از پایان نماز، پیکر رهبر شهید بر دستان عزادار به سوی رواق دارالذکر حرم مطهر رضوی تشییع شد. براساس اعلام مسئولان آستان قدس رضوی، مراسم تدفین با حضور اعضای بیت و خانواده رهبر شهید در این رواق و در نزدیکی روضه منوره حضرت امام رضا (ع) برگزار شد. به‌این‌ترتیب، سلسله آیین‌های وداع و تشییع رهبر شهید که از تهران آغاز شده و پس از برگزاری مراسم در قم، نجف اشرف و کربلای معلی ادامه یافته بود، ابامداد جمعه ۱۹ تیرماه ۱۴۰۵ با خاکسپاری پیکر مطهر ایشان در رواق دارالذکر حرم مطهر امام رضا (ع) به پایان رسید. آرام‌گرفتن رهبر شهید در جوار بارگاه ملکوتی حضرت ثامن‌الحجج (ع)، پایان یک سفر تاریخی و چندروزه بود؛ سفری که با حضور گسترده میلیون‌ها نفر از مردم ایران و عراق، جلوه‌ای کم‌نظیر از بدرقه و ادای احترام به رهبر شهید انقلاب اسلامی را رقم زد.